

Funktionshinderrörelsens historia inifrån

Recenserad bok: *Demokratins styvbarn. Funktionshinderrörelsen under 150 år*

Författare: Margareta Persson

Förlag: Hjalmarson & Högberg Bokförlag AB, Stockholm, 2023

Att läsa om historia och historisk utveckling väcker nyfikenhet och intresse. I historiska beskrivningar och berättande finns nedteckningar och källor ofta i det oändliga. Det gör det möjligt att reflektera, botanisera och själv kunna återse händelser i en historisk belysning. Margareta Persson är en författare som under senare år skrivit flera böcker om funktionshinder och historia. Nu är hon aktuell med boken *Demokratins styvbarn. Funktionshinderrörelsen under 150 år*.

Det här är en text som berättar om det påverkansarbete som organisationerna inom funktionshinderområdet genomfört sedan 1800-talet fram till vår tid. I förordet skriver författaren att boken kan läsas selektivt eftersom den innehåller beskrivningar av organisationer inom flera områden och som berättar om olika målgrupper, kamper och reformer. Men genom att läsa hela boken får läsaren en mycket god överblick och kunskap om funktionshinderrörelsens historia och den bredd och styrka som finns. Att rörelsen är stor och bred innebär att den representerar många olika funktionshinderorganisationer och patientorganisationer i Sverige. I slutet av boken finns två förteckningar över alla organisationer som ingår i paraplyorganisationen ”Funktionsrätt Sverige” respektive en förteckning som beskriver övriga statsbidragsberättigade funktionshinderorganisationer. I slutet av boken finns också en litteraturlista över källor som läsaren kan botanisera vidare i liksom ett personregister som gör det lätt att hitta i boken.

Demokratins styvbarn. Funktionshinderrörelsen under 150 år består av tolv kapitel: 1) Döva och blinda personer organiserar sig, 2) Personer med rörelsehinder och hörselskador organiserar sig, 3) Förbund för personer med sjukdomsdiagnoser och ett samarbetsorgan bildas, 4) Nya förbund och föräldraorganisationer bildas, 5) Rekordår och 68-rörelsen, 6) Det är inte människan som är handikappad – genombrottsåren, 7) Många förbund bildas, 8) Århundradets handikappreform – och neddragningar, 9) Mänskliga rättigheter – och försämringar, 10) Vem får vara med? Om identitetspolitik i funktionshinderrörelsen, 11) Funktionshinderrörelsens påverkan och organisationsformer, 12) Avslutande tankar.

Det här är en intressant bok att läsa då man får följa den historiska utvecklingen och de beskrivningar som författaren lämnar. Margareta Persson berättar om sin förförståelse och att hon själv varit en del av funktionshinderrörelsen under hela sitt liv. Hon har arbetat aktivt inom rörelsen men även varit politiskt aktiv och riksdagsledamot under flera år. Källorna i boken består av förutom litteratur, forskning, tidskrifter mm även av intervjuer med ett stort antal personer och företrädare i funktionshinderrörelsen som framträder genom citat.

Detta är särskilt intressant och värdefullt att få ta del av eftersom läsaren då kommer i kontakt med olika röster inifrån funktionshinderrörelsen. I bokens inledning ges också en tydlig förklaring till olika begrepp och språkbruk som förekommer inom området: funktionshinder, funktionsvariationer, normbrytande funktionalitet och funktionsnedsättning. I boken fokuseras särskilt på begreppet funktionshinderhinder. Margareta Persson skriver: ”Men om man ska sätta fokus på de villkor i samhället som stänger ute människor som har en funktionsnedsättning/normbrytande funktionalitet, så är det funktionshinder som främst ska belysas. Funktionshinder är påverkbara och politiska. De bärs inte av individen utan av samhället. Det är funktionshinderrörelsen som förändrat det synsättet” (s.12). Budskapet som särskilt framträder tydligt är nämligen att samtliga reformer som rör personer med olika funktionsnedsättningar har initierats och förts fram av funktionshinderrörelsen själv. Det har föranletts av olika kamper, demonstrationer och manifestationer. Men detta arbete har enligt författaren inte synliggjorts i samhället. Titeln på boken är därför tydlig och rak: *Demokratins styvbarn*. Det är en helt enkelt en fråga om demokrati och inflytande som avhandlas. Författaren beskriver detta på följande vis: ”Vår demokrati och vår goda välfärd, trots alla dess brister, har alltså på ett avgörande sätt grundlagts inom funktionshinderrörelsen. För hur skulle vår demokrati ha sett ut om inte de människor som haft det sämst och varit mest undanskuffade, ja många saknade rösträtt till 1989, organiserat sig? Att det här inte uppmärksammas visar att funktionshinderrörelsen är demokratins styvbarn” (s.14).

Språket är levande och det finns mycket erfarenhet från funktionshinderrörelsen som nedtecknas i beskrivningarna men även erfarenheter hos författaren själv. På ett kunnigt sätt och levande språk är det svårt att läsa boken selektivt. Man vill läsa hela texten då den ger ett styrkebevis över de kamper och strider som ägt rum. De intressepolitiska kamperna och arbetet går vidare även i framtiden. Margareta Persson menar i avslutningen i boken att ett erkännande måste ges till funktionshinderrörelsen som en folkrörelse. Hon menar också att det är fråga om en ”gigantisk demokratirörelse”. För människor med olika funktionsnedsättningar har levnadsvillkoren förbättrats men det finns stora klyftor i jämförelse med andra grupper i samhället. Sämst livsvillkor har kvinnor med funktionsnedsättningar och författaren skriver att klyftorna jämfört med andra människor i samhället består och har inte förändrats sedan 1800-talet.

I det avslutande kapitlet för författaren ett intressant resonemang om de strukturella frågorna i samhället. Det handlar om till exempel arbetsmarknadspolitiken, bostadspolitiken, socialförsäkringssystemet och så vidare. Här menar författaren att det inte räcker med riktade reformer eftersom ojämlikheten är så omfattande i samhället. Snarare handlar det om politik menar hon. Margareta Persson skriver: ”Riktade reformer kan inte kompensera för att strukturella vill-

kor är ojämlika och premierar den som är ”frisk och stark” och kommer från socialt gynnade miljöer. Allt som rör strukturerna i samhället är djupt politiska frågor, där är det svårare att nå enighet än kring riktade insatser. Här tror jag funktionshinderrörelsen måste ge sig in i den politiska debatten och inte vara för rädd för att ta politisk ställning när sakfrågorna kräver det” (s.338ff).

Demokratins styvbarn är en bok som varmt rekommenderas för läsning. Det är en sammanställning som handlar om historia men även om framtidens funktionshinderrörelse nämligen vägar om möjligheter, jämlikhet och solidaritet. Jag tror att boken kommer att ha ett stort värde för studerande inom den högre utbildningen till exempel inom Socionomutbildningen där samverkan med civilsamhället och den idéburna sektorn kan utvecklas betydligt. Boken är mycket välskriven och vänder sig till en bred läsargrupp. Den kan läsas av alla genom dess populärvetenskapliga karaktär. Det är en stor styrka.

Jörgen Lundälv

*Docent i socialt arbete, institutionen för socialt arbete,
Göteborgs universitet*